

**ČETVRTI MEĐUNARODNI ZNANSTVENI SKUP
»FRANJEVAČKI VELIKANI« O NIKOLI TAVELIĆU**
Šibenik, 20. – 21. listopada 2017.

Daniel PATAFTA

Katolički bogoslovni fakultet Sveučilišta u Zagrebu
Vlaška 38, p.p. 432, 10 001 ZAGREB
d.patafta@yahoo.com

U petak i subotu 20. i 21. listopada 2017. godine u Šibeniku u prostorijama Gradske knjižnice »Juraj Šižgorić« održan je Četvrti međunarodni znanstveni skup »Franjevački velikani«, koji je ove godine bilo posvećen sv. Nikoli Taveliću. Organizatori skupa bili su Katolički bogoslovni fakultet Sveučilišta u Zagrebu (Katedra za crkvenu povijest i Katedra za dogmatsku teologiju), Studium Biblicum Franciscanum – Custodia di Terra Santa, Grad Šibenik, Samostan sv. Frane u Šibeniku, Hrvatska provincija sv. Jeronima franjevac konventualaca i Hrvatska franjevačka provincija sv. Ćirila i Metoda. U organizacijskom i znanstvenom odboru skupa bili su: dr. sc. Daniel Patafta, OFM (predsjednik), prof. dr. sc. Ivan Karlić, OFM Conv., prof. dr. sc. Eugenio Alliata, OFM i fra Ivan Bradarić, OFM Conv. Četvrti po redu znanstveni skup posvećen franjevačkim velikanima razlikuje se od dosadašnjih jer je prvi međunarodni znanstveni skup i posvećen je jednom od naših, hrvatskih franjevačkih velikana, sv. Nikoli Taveliću.

Na početku znanstvenog skupa članovi zbora franjevačke crkve sv. Frane u Šibeniku otpjevali su pjesmu posvećenu sv. Nikoli Taveliću »Mučeniče Jeruzalemski«. Na otvaranju u petak 20. listopada 2017. godine domaći je biskup mons. Tomislav Rogić kazao kako sudionici imaju privilegij hraniti se na baštini sveca koji je niknuo iz našeg područja i kako će otkrivanje njegova djelovanja i konteksta u kojem je živio ojačati njihovu vjeru. »Znanstveni skup na temu šibenskog sveca prvi put se odvija izvan Zagreba«, rekao je prof. dr. sc. Ivan Karlić, pročelnik Katedre za dogmatsku teologiju KBF-a, i izrazio svoje

duboko uvjerenje da »će proučavanja okupljenih znanstvenika uistinu pridonijeti boljem prisjećanju na prvoga hrvatskog službeno kanoniziranog sveca kako bismo oživjeli ono slavlje oko kanonizacije koje se događalo sedamdesetih godina XX. stoljeća«. Provincijal fra Josip Blažević iz Hrvatske provincije sv. Jeronima franjevac konventualaca kazao je kako se simpozij o sv. Nikoli Taveliću odvija u sjeni terorističkih napada islamističkih ekstremista na području Europe koju oni smatraju ateističkim Zapadom. »Njihove napade prati povik *Allahu akbar* – Velik je Bog. Netko će se danas zapitati nije li i sv. Nikola bio kršćanski ekstremist koji je govorio u Božje ime, no iako je njegovo djelovanje nepravedno potisnuto u zaborav, poruka tog sveca danas je aktualnija nego u njegovo vrijeme«, kazao je o sv. Nikoli. Svojim životnim svjedočenjem nastavio je niz kršćanskih misionara mučenika kojima je smrt sestra koja zatvara vrata ovozemnosti, a otvara salone vječnosti. Sveci umiru iz ljubavi praštajući, a ne proklinjući i povlačeći druge u smrt, s molitvom na usnama a ne s psovkom. Oni umiru samo iz ljubavi za ljubav jer je ona punina života, čulo se na šibenskom simpoziju. Predsjednik organizacijskog odbora simpozija, dr. sc. Danijel Patafta, rekao je u ime Hrvatske franjevačke provincije sv. Ćirila i Metoda da sv. Nikola nadilazi granice hrvatskog naroda i povezuje nas sa zapadnom uljudbom kojoj se vraćamo. »Sv. Nikola nam pokazuje ideal ranog kršćanstva da se kroz svetu smrt ide Kristu i koji možemo pokazati zapadnom svijetu u ovo vrijeme postmoderne i rastakanja ideala.« Šibenski gradonačelnik Željko Burić rekao je da je Šibenik u vrijeme toga katoličkog sveca proživljavao svoje najsvjetlije trenutke jer je iz *castruma* postajao *civitas*, proglasio biskupiju i donio komunalni statut grada. Posebno je zahvalio gvardijanu fra Ivanu Bradariću i njegovu samostanu sv. Frane, što svojim zalaganjem potiče na otkrića o sv. Taveliću. Naime, u tom je samostanu Tavelićevo nacionalno svetište. Izaslanik predsjednika Vlade Republike Hrvatske g. Andreja Plenkovića i ravnatelj Ureda komisije za odnose s vjerskim zajednicama Vlade Republike Hrvatske g. Šime Jerčić pozdravio je sve okupljene, nadasve članove samostana sv. Frane, koji su inicirali ovaj simpozij. U povodu održavanja simpozija u Šibenik je pismo uputio zagrebački nadbiskup, kardinal Josip Bozanić koji je, među ostalim, poručio kako je »sveti Nikola Tavelić jedan od likova naše teške, ali i slavne povijesti u kojoj je hrvatski narod, čuvajući vjeru, rađao svece i mučenike. Brojni su franjevci, posebno u Bosni, od davnina imali važnu ulogu u hrvatskom vjerskom i nacionalnom biću, ne samo u vrijeme turskih zuluma nego i kasnijih tlačiteljskih ideologija.«

U sklopu prvog dijela predavanja nazvanog »Prostor i vrijeme« u prijednevnom satima prvo izlaganje održao je dr. sc. Daniel Patafta s Katoličkoga

bogoslovnog fakulteta u Zagrebu, a progovorio je o događajima na općoj europskoj i crkvenoj razini koji su se odrazili na franjevački red. Tu je posebno istaknuo nastajanje opservantske franjevačke struje koja je nastojala revnije živjeti pravilo sv. Franje unutar franjevačkog reda. Bio je to pokret koji je težio otkrivanju franjevačkog identiteta, a javio se u vrijeme i nakon avinjonskog sužanštva pape i zapadnoga crkvenog raskola. Svoje izlaganje pod naslovom »Kraljevina Hrvatska i Dalmacija u XIV. stoljeću« iznio je i doc. dr. sc. Ivan Majnarić s Hrvatskoga katoličkog sveučilišta u Zagrebu. Govorio je o sukobima hrvatskog plemstva i kralja Ludovika, koji su obilježili XIV. stoljeće te o vlasti bosanskog kralja Tvrtka Kotromanića. Izlagač je naveo kako je historiografski sigurno dokazano prenatlašteno značenje hereze bosanskih krstjana koje je nastalo nesporazumom u prevođenju izvještaja na rimskog dvoru. U trećem izlaganju mr. sc. Sanja Miljan sa Srednjoeuropskog sveučilišta u Budimpešti iznijela je zanimljive podatke o franjevcima u Šibeniku od kraja XIII. stoljeća do početka XV. stoljeća. Prvi samostan franjevci su osnovali već oko 1221. godine, a prvi šibenski biskup bio je gvardijan Martin iz Raba. O znanstvenom i kulturnom doprinosu franjevaca govori bogata knjižnica koja posjeduje preko 150 kodeksa raznih znanstvenih sadržaja. Proučavajući razne legatate koje su franjevci primali, autorica pretpostavlja da se u dokumentima iz 1404. i 1405. spominje i Ivan Tavelić, za kojega se misli da je rođeni brat sv. Nikole. Međunarodni karakter ovome znanstvenom skupu dala su dva franjevca znanstvenika i profesora, eminentni stručnjaci s područja povijesti i arheologije Svete Zemlje s Papinskoga franjevačkog biblijskog studija u Svetoj Zemlji. Prof. dr. sc. Narcyz Stanisław Klimas govorio je o povijesnim okolnostima u Svetoj Zemlji u vrijeme sv. Nikole Tavelića kada su Jeruzalemom vladali egipatski mamelučki sultani, a Kustodija Svete Zemlje nalazila se u mnogim poteškoćama. Drugi znanstvenik iz Svete Zemlje bio je prof. dr. sc. Eugenio Alliata, koji je prikazao arheološka saznanja o samostanu na brdu Sion. Svoja istraživanja temelji na slikovnim prikazima Jeruzalema od kojih je osobito značajan prikaz iz XIV. stoljeća pridodan Burchardusovoj raspravi i onaj iz Münchena iz 1479. godine.

Popodnevni dio simpozija tematski je bio teološki usmjeren te je stoga bio naslovljen »Franjevci i teologija mučeništva«. Prvo predavanje u tom nizu održao je doc. dr. sc. Darko Tepert s Teologije u Rijeci a naslovio ga je »Svetopisamsko promišljanje o mučeništvu«. Izlagač je prikazao analizu određenih biblijskih tekstova koji ljudsku požrtvovnost povezuju s obrednim pojmom žrtve. U tom pogledu izložio je tumačenje dijela Četvrte pjesme o Sluzi patniku kod Deuteroizaije te dva prikaza mučeništva u Knjizi o Makabejcima. Naveo je i kako se u Novom zavjetu javlja žrtveno poimanje smrti u Isusovu

pozivu apostolima da ga nasljeđuju do smrti u mucu. Na temelju tih biblijskih spisa trpljenje je za kršćane postalo znakom sjedinjenja s Kristom te žrtvom za pomirenje i zalogom za budući vječni život, zaključio je Tepert. Naposljetku je dao nekoliko bitnih poveznica svetopisamskih tekstova s franjevačkim poimanjem teologije mučeništva. Izlaganje pod naslovom »Mučeništvo kao zahtjev Kristom preobražene egzistencije« održala je doc. dr. sc. Nedjeljka s. Valerija Kovač s Katoličkoga bogoslovnog fakulteta u Zagrebu. Predavačica je objasnila kako je Isusov život radikalno i dosljedno nasljedovanje Očeva poslanja, gdje ono radikalno ne označava ništa ekstremistički već opisuje onoga koji cijeli život živi iz temelja svojega vlastitog uvjerenja. Isusova dosljednost u životu dovela ga je do toga da je slobodno prihvatio mučeničku smrt. Stoga mučenik nije fanatik koji ne voli život, već vjernik koji slijedi Isusa unatoč protivljenju okoline pa čak i pod cijenu smrti, objasnila je u svojem izlaganju dr. Kovač. Mr. sc. Tomislav Smiljanić s Filozofsko-teološkog Instituta Družbe Isusove u Zagrebu predstavio je svoju analizu teološko-moralnih implikacija mučeništva u svjetlu kristocentričnog ustrojstva kršćanske vjere. U svojem je govoru istaknuo kako je u zapadnoeuropskoj civilizaciji slika Boga više obilježena filozofijom i metafizičkim izrazima nego biblijskim iskustvom. I zato smatra da u takvom pogledu na Boga nije bilo puno mjesta za pojam milosrđa. Naglasio je kako se tek nakon Drugoga vatikanskog koncila u teologiju vraća biblijski govor o Bogu te nam se u tom biblijskom govoru otkriva pojam vjere kao prihvaćanje i nasljedovanje Isusovih riječi i djela sve do nijekanja samog sebe, a ako je potrebno i do mučeničke smrti. Posljednje izlaganje prvog dana znanstvenog skupa održao je prof. dr. sc. Marinko Pejić s Franjevačke teologije u Sarajevu o franjevcu Anđelu Klarenskom (Angelo Clareno) iz XIV. stoljeća, koji je u svojem životnom i duhovnom iskustvu došao u kontakt s istočnom monaškom tradicijom koja je bila nadahnuta patrističkom teologijom. Dr. Pejić objasnio je kako se Anđeo Klarenski za vrijeme svojeg boravka na Istoku u Maloj Armeniji u Ciliciji oduševio duhovnom slobodom monaha koji su u jednom samostanu mogli živjeti različite oblike redovništva poput cenobitskog života u većoj zajednici ili povučenijeg života u manjoj grupi pa sve do pustinjačkog oblika života. Ostaje nam još istraživati kako je Anđeo Klarenski uspio napraviti sintezu između franjevačke i istočno-kršćanske duhovnosti, zaključio je predavač.

Po završetku radnog dijela simpozija sudionici su se uputili prema hrvatskom nacionalnom svetištu sv. Nikole Tavelića, gdje je u 19:00 sati svečanu koncelebriranu svetu misu u sklopu velike devetnice pred blagdan sv. Nikole Tavelića predslavio biskup šibenski mons. Tomislav Rogić. Uz biskupa kon-

celebriralo je petnaestak svećenika sudionika znanstvenog skupa i gvardijan samostana sv. Frane fra Ivan Bradarić. U svojoj homiliji biskup mons. Tomislav Rogić naglasio je snagu vjere u sv. Nikoli Taveliću koja je bila jača i veća od brige za zemaljski život. Htio se posve predati Bogu predati, njemu jedinome služiti i zadobiti vječni život. Misao na vječnost bio je jedini cilj koji osmišljava sva njegova nastojanja da živi vjeru u Krista uskrslog Spasitelja, da tu vjeru posvjedoči i drugima navijesti, ali ne snagom mača, vlasti ili bilo koje prisile, nego snagom svjedočanstva koje je spremno žrtvovati se do kraja.

Znanstveni rad ovoga skupa nastavljen je i u subotu 21. listopada 2017. godine pod radnom naslovom »Od beatifikacije do kanonizacije«. O povijesnim činjenicama grada Šibenika iz vremena sv. Nikole govorio je doc. dr. sc. Tomislav Galović s Filozofskog fakulteta u Zagrebu. Galović je istaknuo kako su najbolji izvori o povijesti Šibenika u XIV. stoljeća gradski statut koji je u svojem prvom obliku mogao nastati već krajem XIII. stoljeća i zbirke notarskih spisa od gradskih notara Slavogosta i Zilie. U notarskim spisima na više se mjesta spominje prezime Tavelić, što potvrđuje dugu povijest svečeve obitelji, primijetio je dr. Galović. Fra Ljudevit Maračić, franjevac konventualac iz Zagreba, prikazao je analizu izvješća o mučeništvu sv. Nikole koje se nalazi u arhivu samostana sv. Frane uspoređujući ga s onim izvješćem koje se nalazi u Vatikanskom arhivu. Istaknuo je kako se u svojem radu ponajviše oslanjao na zapise fra Bernardina Polonija, koji je svoj znanstveni rad ostavio u rukopisu 1947. godine. Fra Ljudevit osvrnuo se i na bulu kanonizacije Nikole Tavelića Pape Pavla VI. Sljedeći predavač fra Augustin Kordić, franjevac konventualac iz Šibenika, otkrio je veliko zanimanje za tada još blaženog Nikolu Tavelića u velikom broju članaka o njemu koji su objavljeni u knjigama i časopisima između dvaju svjetskih ratova. Posebno je tekstom i slikama popraćeno veliko nacionalno hodočašće u Svetu Zemlju, koje je predvodio bl. Alojzije kard. Stepinac 1937. godine. Predavač je iznio iznimno velik broj podataka o štovanju bl. Nikole Taveliće u međuratnom razdoblju. O ulozi šibenskog biskupa Antuna Josipa Fosca u procesu beatifikacije Nikole Tavelića govorio je mr. sc. Ivan Armanda iz Leksikografskog zavoda Miroslav Krleža u Zagrebu. Autor je prikazao relevantne činjenice koje upućuju na to da je biskup Fosco zatražio istraživanje mučeništva i štovanja sv. Nikole te na temelju prikupljenih podataka 1880. godine osnovao biskupijski odbor koji je proveo kauzu na biskupijskoj razini u Šibeniku i potom je rezultate uputio na Vatikan, zaključio je mr. sc. Armanda. Mnoge manje poznate pojedinosti vezane za kanonizaciju bl. Nikole Tavelića u svojem izlaganju iznio je fra Hrvatinić Gabrijel Jurišić, franjevac iz Sinja. Nabrojao je mnoge časopise o sv. Nikoli, koji su izlazili u domovini i emigraciji, te

je ponešto rekao i o izradi medalje u čast sveca koja je predana papi Pavlu VI., a zatim o monografiji i dokumentarnom filmu, koji su dokumentirali svečanost kanonizacije u Rimu i veliku svečanu nacionalnu proslavu u Šibeniku. Fra Gabriel završio je izlaganje poticajnim riječima rekavši kako štovanje sv. Nikole nije zamrlo među Hrvatima jer postoje crkve, slike i vitraji njemu u čast od Australije do Amerike, te je nadodao da je na nama sada da učinimo, koliko je do nas, da se štovanje sv. Nikole Tavelića nastavi širiti. Teološku analizu govora pape Pavla VI. prigodom proglašenja svetim Nikole Tavelića i drugova napravili su prof. dr. sc. Ivan Karlić s Katoličkoga bogoslovnog fakulteta u Zagrebu i suradnik fra Milan Gelo, franjevac konventualac iz Vinkovaca. Primijetili su kako je svojevrijednost prihvaćanja mučeništva temeljno pitanje cijelog papina govora. Svojevrijednost nas upućuje na pravu volju i ispravni razlog prihvaćanja mučeništva a to oboje primjećuje i sam papa Pavao VI. u svojem govoru. Posljednje predavanje održala je dr. sc. Suzana Peran, glavna urednica Informativne katoličke agencije (IKA) iznoseći analizu medijskog odjeka kanonizacije sv. Nikole. Od katoličkih tiskovina kanonizaciju su detaljno pratili tjednik *AK-SA – Aktualnosti Kršćanske sadašnjosti*, *Glas Koncila* te mjesečnici *Veritas* i *Kana*, a neke štire vijesti donosili su i ostali društveni mediji, objasnila je dr. Peran. Posebno je istaknula važnost objavljenih govora što su ih na kanonizaciji u Rimu izrekli predstavnik Islamske zajednice i predstavnik episkopa Srpske pravoslavne crkve u Šibeniku, što je pokazalo ekumensku i međureligijsku dimenziju tog događaja.

Znanstveni skup završio je govorima organizatora. Predsjednik odbora dr. sc. Daniel Patafta istaknuo je: »Zanimljivo je da su franjevci sva tri ogranka Šagi-Bunić, Duda i Ćuk pratili i teološki analizirali značenje kanonizacije sv. Nikole Tavelića te kako nam je i danas zadaća zajedničkim snagama raditi na upoznavanju i štovanju svetoga života i mučeničke smrti sv. Nikole.« Završnu riječ okupljenim sudionicima uputio je prof. dr. sc. Ivan Karlić najavljujući tiskanje zbornika sa znanstvenim radovima predstavljenima na tom simpoziju i najavio temu sljedećeg znanstvenog skupa »Franjevački velikani«, koji će biti posvećen velikom franjevačkom svecu i teologu sv. Bonaventuri.